

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

שאלת כשרות כתובה שלפי התאריך שלה נרשמה בחוה"מ

והאם לפי מנהג אשכנז רושמים תוספת כתובה

חוץ מהתוספת הקבועה שכנגד הנדוניא

תיק יוחסין מס' 205-סא

נושא השאלה

א' מבקש אישור ליהדות לצורך נישואין. בנוסף לאסמכתאות אחרות לחזקת יהדות הוריו, גם כתובה ישנה על שמם שנכתבה בכתב יד, ועל פניה נראית הכתובה אמיתית ובלתי מזוייפת. התאריך הרשום בכתובה הוא באחד מימי חוה"מ פסח. הכתובה כוללת את עיקר הכתובה בסך מאתים זוז ותוספת על הנדוניא בסך מאתים זקוקים. אין בה תוספת אחרת.

החלטה

א. כיון שהכתובה אמיתית ולא מזוייפת, ניתן להשתמש בה כמסמך המעיד על חזקת יהדות, בנוסף לשאר אסמכתאות בנידון.
ב. אע"פ שלהלכה אין לכתוב כתובה בחוה"מ אם אין בה תוספת מיוחדת, מ"מ כיון שנכתבה בכת"י, מותר.

השאלות לדיון

- האם מותר לכתוב כתובה - שאין בה תוספת מיוחדת - בימי חוה"מ.
- האם מנהג אשכנז לכתוב תוספת כתובה חוץ מהתוספת הקבועה שכנגד הנדוניא.
- האם מותר לישא אשה בערב יו"ט.

תשובה

הרמ"א בשו"ע או"ח סי' תקמה סעי' ה הביא צדעה ראשונה צמחם דעת הכלבו סי' ס צמח הר"ר דוד בר לוי: ומותר לכתוב כתובה צמועד. וצדעה שניה כתב: ויש אוסרים. והיא דעת הגאונים צמח"ג שיערי

תשובה סי' ריג וה"פ סי' קנו וסי' האורה לרש"י עמ' 83 והגהות סמ"ק סי' קלה. וכתב המ"צ ס"ק כז דמייירי שנשא ערב הרגל, דהא אין נושאין נשים צמועד (ול"ל דשעת הדחק היתה ולכן הותר לו לישא אשה בערב יו"ט כשלא היתה שותה לכתוב כתובה, אע"פ שכתב המג"א סי' תקמו סעי' ג שצמדינתינו נהגו שלא לישא כלל בערב יו"ט אלא ח"כ יכול לשמוח עמה יום אחד קודם הרגל, וגם שיכול לעשות סעודה ראשונה בחול, כבר כתב המ"צ שס"ק ט שאם יש לורך גדול בדבר מותר, וכ"כ בשו"ת עמודי אור סי' לג). ואף דאסור להתייחד עם אשתו בלי כתובה, ל"ל שהיה שעת הדחק שאז ראוי לסמוך להתייחד על עידי קנין. ובס"ק כח כתב המ"צ בטעם הדעה הראשונה המתירה כיון דהוי דבר האבד, שמה יצאו לידי ערעור בהסכמת תנאיהם. וא"כ צמדינתינו שכותבין כל הכתובות בשוה, אסור לכתוב לכו"ע, אצל תוספת כתובה מה שמוסיף הבעל מרצונו שרי. ועיי' פמ"ג דצכתב משיט"א [כתיבה דקה כעין כתב רש"י או כתב שלנו - שער הליון ס"ק ח עפ"י ז"ח ומג"א שם שלא ניתנה צסיני רק כתיבה גסה, ואינה מעשה אומן] יש להקל אף צמדינתינו. וטעם האוסרין כתב המ"צ שם ס"ק כט משום דהוי כשט"ח. ופסק המ"צ כמש"כ בפמ"ג שם א"א ס"ק יח דהלכה כדעה א', אלא שצמדינתינו שכותבין כל הכתובות בשוה אין להקל כי אם צכתב משיט"א. ע"כ. (ומה שהקשה בשש"כ ח"צ פרק סח סעי' יז בהערה נה מדוע התיר המ"צ דוקא צכתב משיט"א, היינו צכתב רגיל שאינו מעשה אומן, והרי בדבר האבד מותר גם בלי שינוי. לא דק צקושיתו, שהרי המ"צ כתב כן צאופן שאין תוספת צכתובה ואין חשש ערעור בהסכמת תנאיהם, וצאופן כזה אינו דבר האבד ואסור לכתוב כתובה בחוה"מ, ושעת הדחק לא חשיב כיון דראוי לסמוך להתייחד על פי עידי קנין.)

נמצינו למדים שצשעת הדחק מותר לישא אשה בערב יו"ט סמוך לרגל, ואם לא הספיק לכתוב לה כתובה, מותר לכתוב לה כתובה בחוה"מ אע"פ שאין בה תוספת כתובה מיוחדת, וכגון צכתב שלנו שהוא כתב משיט"א. ועוד נמצינו למדים מהמשנה ברורה שהמנהג צמדינתינו שכותבים כל הכתובות בשוה, ואין מוסיפים בהם תוספת כתובה מיוחדת, והוא כנוסח הנחלת שצעה (ולא כנוסח שאימלו צכמה מקומות צ"מדינתנו" שעירצו נוסח ספרד לתוך נוסח אשכנז, ויש צו גם תוספת כתובה מיוחדת). לפי"ז צנידון דידן שמליג כתובת הוריו שנכתבה בחוה"מ, אין לערער על אמינותה ולהוכיח שהיא מזויפת כיון שאין כותבין כתובה בחוה"מ, שהרי פסק המ"צ שאם נכתבה צכתב שלנו מותר, ויש לתלות שנישאו בערב הרגל. משום שהיתה שעת הדחק, ולא הספיקו לכתוב הכתובה עד חוה"מ.